

Seferilik

Sual: Yolculukta namazları kılmak zor oluyor. Namazı kazaya bırakmakta mahzur var mıdır?

CEVAP

Namazı dini bir özür olmadan kazaya bırakmak, büyük günahdır. Namazı cem ederek kılma imkânı da yoksa, vaktinden sonraya bırakabilmek için, 5 özür vardır:

- 1- Savaşta, oturarak ve kiblede başka tarafa dönerek bile namaz kılmaya imkan yoksa, hayvan üstünde giderek de kılamazsa,
- 2- Yolda hırsız, eşkıya, yırtıcı hayvana yakalanacaksa,
- 3- Anne veya çocuğu telef olacağı zaman ebe, ameliyatlarda doktor namaz kılamamışsa,
- 4- Unutmuşsa,
- 5- Uyuyup kalmışsa.

İslam alimleri buyuruyor ki;

Allahü teala, ihsan ettiği nimetlere karşılık olarak teşekkür istiyor. Yani şükretmemizi istiyor. Allahü teâlâyâ teşekkür nasıl olur? Teşekkür namazdır! Çünkü zekât malın varsa, hac şartları varsa, oruç keza öyle; **ama namaz için hemen hemen hiçbir engel yoktur. Teyemmüm ederek kılar, ima ile kılar, yatarak kılar, hastayken kılar, yani hiçbir engel olmadığı için Allahü teâlâ teşekkürü namazla başlatmıştır.** Onun için, namaz kılmayanın hiçbir teşekkürü yani şükrü, Allahü teâlâ tarafından kabul edilmiyor. İmanın bayrağı, alameti, namazdır. **Bir mümin, yüz bin hac yapsa, yüz bin altın sadaka dağıtsa, yüz bin fakir yedirse, eğer namaz kılmamışsa hiçbir kıymeti olmaz.**

Sual: Uçak, gemi, tren ve otobüste kılınan namazların hükmü aynı mıdır? Bunlarda namaz nasıl kılınır?

CEVAP

Hepsi aynı olmaz. Mesela uçakta namaz vakti çıkacaksa uçaktan inilmez. Gemiden de inilmez. Trende bir istasyonda inilebilir. Otobüsten inmek daha kolaydır.

Hangi vasıta olursa olsun, namazı kazaya bırakmayacak şekilde işler, saatler ayarlanmalı. Hepsi için ayrı örnekler verelim:

Uçakta: Eğer sabah namazı girince uçağa binip inince güneş doğacaksa, namazı kazaya bırakmak haram olduğu için, uçağın arkalarında bir yere gidip, ayakta mümkün olmazsa oturarak rahatça namaz kılınabilir. İmâ ile kılınmaz.

Uçakta da kibleye dönmek şarttır. Uçak zikzaklı gitmediği için kible fazla değişmez. 10 veya 20 derece değişse bile kibleyi etkilemez. Mesela Samsun'dan Adana'ya giden, uçağın gidiş istikametine doğru namazını kılar. Adana'dan Samsun istikametine giden de uçağın tam tersine dönerek namazını kılar. Konya'dan Van'a giden, uçağın doksan derece sağ tarafına dönerek namazını kılar. Dönüşte de doksan derece uçağın sol tarafına dönerek kılar. Yurtdışına giden de kibleye yönü gelecek şekilde, uçakta namazını kılar.

Gemide: Giden gemide de uçakta olduğu gibi, kibleye dönülür, namaz ayakta kılınamazsa, oturarak kılınır. İmâ ile kılınmaz.

Trende: İstasyonlarda durunca, ayakta namaz kılınabilir. Bazı istasyonlarda inip kılma imkânı bile oluyor. Tren içinde de, ayakta kılınamazsa oturup kılmak caizdir. İçinde de oturup kılma imkânı yoksa, inince, iki namaz cem edilir.

Otobüste: Otobüs, uçak, gemi ve tren gibi değildir. Binerken pazarlık yapılabilir. Mesela, (Eğer namaz vaktinde bir yerde durursanız, bileti sizin firmanızdan alırım) denebilir. Söz verdikleri hâlde, namaz vaktinde otobüs durmazsa, müsait bir yerde inip namaz kılınır, başka bir otobüsle yolculuğa devam edilir. Yanında hasta falan varsa, inince cem edebilir. Cem de edemeyecek durumdaysa, mecburen otobüste, koridora oturup namaz kılabilir. Buna da imkân olmazsa, oturduğu yerde ayaklarını toplayıp imâ ile kılar. Kibleye dönebildiği kadar dönmesi şarttır.

İbni Abidin hazretleri diyor ki: Sağlam bir kimsenin gemide, trende, hareket hâlinde, farzları oturarak kılması, İmam-ı a'zama göre caizse de, İmameyne göre, özürsüz caiz değildir. Fetva da böyledir. (S. Ebediyye)

Demek ki, özür varsa oturarak kılmak caiz oluyor. Bir özrü yoksa oturarak kılamıyor.

Seferi kime denir?

Sual: Seferi ile misafir aynı manaya mı gelir? Yolculukta namaz nasıl kılınır?

CEVAP

Seferi veya misafir olmak demek, yolcu olmak demektir. Günümüzde kullanılan misafir kelimesiyle ilgisi yoktur, dini bir terimdir. **3 günlük yere gitmek niyeti ile yola çıkan kimse, konakladığı bir yerden üç günlük yola gitmeye niyet ederek, ayrılırsa, gideceği yolun iki tarafındaki evlerin hizasından ayrılınca seferi olur.** Büyük şehirlerde kenar evler kalmamıştır. Bu bakımdan büyük şehirlerde kaldığımız yere yakın mezarlık, fabrika, okul ve kışla geçilince seferilik başlar.

Üç günlük yola gitmeye karar vermeden, bütün dünyayı dolaşsa bile, seferi olmaz. Düşmanı arayan askerlerin hâli böyledir. İki günlük uzaklıkta olan bir yere gitmeye niyet eden kimse, yoldayken veya o yere varınca, iki günlük yere daha gitmeye niyet etse, o dört günlük yere giderken seferi olmaz.

Seferilikte mesafe

Üç günlük yola, süratli bir araç ile, mesela trenle daha az zamanda giden de seferi olur. Keşfedilecek yeni bir vasıta ile, bir saniyede, bir anda Amerika'ya giden de

seferi olur. Kerametle bir anda başka ülkelere giden evliya da seferi olarak namazlarını kılar.

Bir yere iki başka yoldan gidilse, biri kısa, öteki uzun olsa, uzun yol, üç günlük yürüyüş ise, bu yoldan her vasıta ile giden seferi olur.

Bir kimse, üç günlük mesafede bulunan bir yere, süratli yürüyen bir at ile iki günde veya daha az bir zamanda varmış olsa da, yine seferi olur, dört rekatlık namazlarını kısaltır.

Âlimlerin hepsi, seferiliği fersah denilen, bir saatte gidilen yolun uzunluğu ile bildirmiştir. Üç günlük yol ise, 15, 18 ve 21 fersahtır. Fetva 18 fersaha göredir. Bir fersah, 5.800 m. kadardır. Bazısı yaklaşık olarak bunu 6.000 m., bazıları da 5.000 m. kabul etmiştir. Seferilik için gerekli uzaklığı net olarak hesaplamak için 5.800 m. ile 18 fersah çarpılır, yaklaşık 104 km bulunur. Maliki, Şafii ve Hanbeli'de ise 80 km.den biraz fazla giden seferi olur.

Seferi olan namazını nasıl kılar?

Hanefi mezhebinde seferde, 4 rekat olan farz namazları 2 rekat kılmak vacibdir. 4 rekat kılmak mekruhtur, günah olur. Hadis-i şerifte, (Seferde namazı tamam kılan mukimken eksik kılan gibidir.) buyuruldu. Üç rekatları ve sünnetleri aynen kılar.

Maliki'de, meşru seferde 4 rekat farzları 2 kılmak sünnet, Şafii'de, meşru seferde, 2 veya 4 kılmak da caizdir. İki kılmak evladır. Hanbeli'de ise seferde 2 veya 4 kılmak Şafii'deki gibidir.

Hanefi'deki Müslümanların günah işlememeleri için 4 rekatlık namazlarını seferde 2 rekat olarak kılmaları gerekir. Bunun için sefere ait hükümleri de bilmek gerekir. Bu bilgiler Hanefi'ye göre aşağıya çıkarılmıştır.

Vatan nedir?

İnsanın mukim olduğu, yani yerleştiği yere Vatan denir.

3 çeşit vatan vardır:

a- Vatan-ı asli: İnsanın doğup büyüdüğü, daha sonra evlendiği yerdir. Bundan sonra da hep kalmak niyetiyle yerleştiği yerdir. Burayı da değiştirip temelli kalmak üzere başka yere göçebilir. O zaman göçtüğü yer vatan-ı asli olur.

b- Vatan-ı ikamet: 15 gün veya daha çok kalıp, sonra çıkmaya niyet edilen yerdir.

c- Vatan-ı sükna: İnsanın uğradığı yer olup, 15 günden az kalmak için niyet edilen, yahut bugün yarın çıkarım diyerek uzun müddet oturulan yerdir.

Vatanın değişmesi:

Vatanın değişmesi aşağıda belirtilen örneklerdeki gibi olur:

Bir kimse, evlenip veya temelli kalmak üzere bir yere yerleşmedikçe, doğup büyüdüğü yer vatan-ı asli olmaktan çıkmaz. Evlenirse, eski vatan-ı aslisi bozulur. Evlendiği yer vatan-ı asli olur. Başka bir yerde temelli kalmak üzere yerleşirse, bu sefer evlendiği yer vatan-ı asli olmaktan çıkar. Temelli yerleştiği yerden ayrılıp

başka bir yere temelli yerleşirse, önceki yerleştiği yer vatan-ı asli olmaktan çıkar. Yani bir kimse, Haymana'da doğsa, vatan-ı aslisi Haymana olur. Bu kişi, Samsun'da evlense, Haymana vatan-ı asli olmaktan çıkar ve vatan-ı aslisi Samsun olur. Daha sonra Fatih'te temelli yerleşmeye karar verirse, o zaman vatan-ı aslisi Fatih olur. Samsun vatan-ı asli olmaktan çıkar. Vatan-ı aslide bir saat de kalınsa namazlar kısaltılmaz.

Bir kimse, evlenip bir yere yerleştikten sonra, hanımı o şehirde ikamet ettirse, iş icabı kendisi gidip başka bir şehre temelli yerleşse, iki vatan-ı aslisi olur.

Bir köyde, ikamet eden bir kadın, şehirdeki doğum evine giderek çocuğu olsa, çocuğun vatan-ı aslisi annesinin ikamet ettiği köydür. Çünkü orada büyüyecektir. Birkaç gün kaldığı yerde, yani vatan-ı süknada doğmuş sayılmaz.

Bir kimse 60 km.lik mesafeye gitmek için bir otobüse binse, otobüste uyuyup 150-200 km.lik mesafeye gitse bile yine seferi olmaz. Çünkü buraya gelmeye niyet etmemiştir. Burada iken 60 km. ilerideki şehre bir iş için gitse, yine seferi olmaz. Dönerken ilk çıktığı yere gelmeye niyet ederse, dönüşte seferi olur. Bunun gibi, bir kişi, 60 km. olan Çatalca'ya gitmek üzere Fatih'ten çıksa, otobüste uyuduğu için Edirne'ye gelse, Edirne'ye kendi isteği ile gitmediği, niyetsiz gittiği için, Edirne'de namazlarını mukim olarak yani 4 rekat olarak kılar. Edirne'den tekrar Fatih'e gitmeye niyet ederek yola çıksa, Edirne'den çıkar çıkmaz, namazlarını kısaltır.

Vatan-ı asli ile ilgili birkaç sual

Sual: Sekiz senedir Bursa'da yaşıyorum. Bayram tatilinde doğum yerim olan İzmir'e gideceğim. İzmir'de iken namazı seferi olarak mı kılacağım?

CEVAP

Yolda seferi olursunuz. İzmir'de seferi olmazsınız.

Sual: Van'da doğdum, İstanbul'da yeni evlendim, burada kalacağız. Vatan-ı aslim neresi?

CEVAP

Herkesin bir vatan-ı aslisi olur. Evlendiğiniz yer neresi ise, vatan-ı asliniz orasıdır. İleride beyiniz, başka bir yere gider ve temelli orada kalmaya niyet ederse, evlenilen yer vatan-ı asli olmaktan çıkar. Evinizin bulunduğu yer, vatan-ı asliniz değilse, evinize gitmekle mukim olmazsınız, seferi olursunuz.

Sual: Bir yere temelli yerleşmek nasıl olur?

CEVAP

Ben artık doğduğum veya evlendiğim yere gitmeyeceğim, hep İstanbul'da kalacağım demişse, İstanbul vatan-ı aslisi olur. Burası vatan-ı aslisi olunca ana babasının evine de gitse, doğduğu yere de gitse 15 günden az kalınca seferi olur. 15 günden fazla nereye giderse gitsin orada mukim olur.

Sual: Doğum yerim İzmir, burada 3 yaşına kadar yaşamışım. Buradan sonra Erzincan'da 3 sene, Diyarbakır'da 5 sene, Ankara'da 15 sene yaşadım. 4 seneden beri de İstanbul'da yaşamaktayım. Eğer ben İzmir'e 3 günden az kalmak için

gidersem İzmir’de seferi mi olurum yoksa mukim mi? Bu sorum daha önce yaşadığım iller için de geçerli.

CEVAP

İzmir vatan-ı asliniz, diğer bütün iller vatan-ı ikamet olur. İzmir’e bir saatliğine de gitseniz mukim olursunuz, seferi olunmaz.

Sual: Memleketim Konya. İstanbul’da çalışıyorum. Evli değilim. 1 haftalığına Konya’ya ailemin yanına gidiyorum. 1 hafta müddetince seferi miyim?

CEVAP

Memleketiniz değil, doğum yeriniz Konya ise, ancak yolda seferi olursunuz. Konya’da mukim olursunuz, yani namazları Konya’da iken kısaltmazsınız.

Sual: İznik’te ikamet ederken annem, doğum için Bursa’ya gitmiş. Bursa’da doğmuşum. 7 gün sonra İznik’e getirmiş. Vatan-ı aslim neredir?

CEVAP

İznik’tir. Vatan-ı süknada doğanın, vatan-ı aslisi vatan-ı sükna olmaz.

Seferilik müddeti

Sual: Dört mezhepte sefer mesafesi ve müddeti ne kadardır?

CEVAP

Hanefi’de sefer mesafesi 104 km, müddeti de 15 gündür. Giriş-çıkış günleri hariç, 15 veya daha fazla gün kalırsa mukim olur. Fakat giriş-çıkış günleri ile beraber 15 gün kalırsa seferi olur. Çünkü giriş-çıkış günleri sayılmadığı için 13 gün kalmış olur.

Maliki, Şafii ve Hanbeli’de, 80,640 kilometre mesafeye gidip, giriş ve çıkış günleri hariç, 4 günden az kalan seferi olur. 4 veya daha fazla gün kalan mukim olur. [Bu üç mezhepten birini taklit eden Hanefi, mesafe olarak kendi mezhebindeki mesafeye yani 104 km.ye uyar. Seferilik süresinde ise taklit ettiği mezhebe uyması gerekir.]

Sefere çıkan kimse, sabah ezanları okunurken bir şehre girse, o gün sayılmaz.

Ezanlar okunurken o şehirden çıksa çıktığı gün de sayılmaz. 3 gün kalınca 3 sabah namazı kılar, bir girişte, bir de çıkışta sabah namazı kılınmış olur ki, hepsi 5 sabah namazı eder. Demek ki, 3 sabah namazı değil, en fazla 5 sabah namazı kılan bile seferi oluyor, mukim olmuyor. Şer’i gün, imsak vakti girince başlar.

Giriş çıkış gününde ölçü imsak vaktidir

Sual: Seferilikte giriş ve çıkış günleri ne zaman başlar, ne zaman biter?

CEVAP

Gün, oruçta olduğu gibi imsak vaktinde başlar. Ertesi günü imsak vaktine kadar devam eder.

Mesela, İstanbul'a imsak vaktinden sonra, sabah ezanı okunurken giren kimse, giriş günü olduğu için o günü saymaz. Eğer imsak vaktinden önce girerse, imsak vaktinden sonraki gün giriş günü olmaz. İmsak vaktinden sonra çıkarsa, o gün çıkış günüdür.

Demek ki bir kimse, bir yere güneş doğarken girse, o gün giriş günü olduğu için hesaba katmaz. Ayrılacağı zaman da, imsak vaktinden sonra, mesela güneş doğarken oradan çıkarsa, o günü de hesaba katmaz.

Seferiliğe niyet

Sual: Üç günlük yola [mesela Ankara'dan Tokat'a] giden ve orda bir hafta kalmayı düşünen her hanefi otomatikman seferi mi olmuş olur?

CEVAP

Evet. Gitmeye karar vermek niyettir.

Sual: Tam İlmihal'de, (Niyet etmez ise, bütün dünyayı dolaşsa bile, misafir olmaz) deniyor. Sefersiz niyet, niyetsiz sefer olmaz, ikisinin de olması lazım deniyor. Biri olmazsa olmaz deniyor. Ben niyet etmeden uçağa binip Amerika'ya gitsem seferi olmayacağımı anlıyorum. Anladığım doğru mu?

CEVAP

Anladığınız yanlış. Amerika'ya gitmek için bilet alıyorsunuz, uçağa biniyorsunuz ve Amerika'ya gidiyorsunuz. Bunlar niyet değil mi? Bunları kendi iradenizle yapmıyor musunuz? Niyet bir iş yapmaya karar vermek demektir. Hem Amerika'ya gidiyorsunuz, hem de ben gitmeye karar vermedim diyorsunuz. Gitmeniz karar verdiğinizizi gösterir. Hem niyet etmiş, hem de sefere çıkmış oluyorsunuz.

İlmihalde, (Niyet etmez ise, bütün dünyayı dolaşsa bile, misafir olmaz) dendikten sonra, (Düşmanı arayan askerlerin hâli böyledir. Fakat, geri dönüşte misafir olur) ifadesi var. Askerler düşmanı buralarda arıyorlar, sefer mesafesi olan uzaklıkta aramıyorlar. Ama araya araya sefer mesafesini de geçseler, yine seferi olmazlar, çünkü oraya gelmek için niyet etmemişlerdi. Bir yere gitmeye karar verince sefer mesafesini geçmesi gerekir, yoksa oraya gitmekle seferi olamaz.

Başka örnek verelim:

Pendik'ten İzmit'e gitmek için otobüse binen kimse, yolda uyusa, uyanınca Bolu'ya gelmiş olduğunu görse, Bolu'da seferi olmaz. Çünkü buraya gelmeye niyet etmemişti. Ama oradan tekrar İstanbul'a gelmeye karar verirse o zaman Bolu'yu çıkar çıkmaz seferi olur.

Bolu'dan İzmit'e gelmeye karar verse, Bolu - İzmit arası seferi mesafede olmasa, yine seferi olamaz. İzmit'ten de Adapazarı'na gitse, yine seferi olamaz. Çünkü sefer mesafesi kadar gitmiyor. Adapazarı'ndan da Akyazı - Kuzuluk kaplıcasına gideyim dese, yine seferi olmaz, böyle sefer mesafesi olmayacak yerlere giderek dünyayı dolaşsa seferi olmaz.

Seferilikte niyet

Sual: Bir kimse, 80 km uzaktaki A şehrine gitse, sonra, bir iş çıkıp A şehrine 85 km uzaktaki B şehrine gidip tekrar A şehrine dönse, B şehrinde seferi olur mu?

CEVAP

Seferi olmaz. Eğer A şehrine giderken, B şehrine de uğrayacağını biliyorsa, o zaman hem A şehrinde, hem de B şehrinde seferi olur.

Birkaç sual ve cevaplar

Sual: 15 günden fazla kalmak niyetiyle Ankara'dan Fatih'e gittim. Fatih'e gelince işimin birkaç günde biteceğini anladım. Yani 15 günden fazla kalmayacağıma karar verdim. Fatih'te seferi miyim, mukim miyim?

CEVAP

15 günden az kalmaya karar verdiğiniz andan itibaren seferisiniz.

Sual: Bir ay kalmak üzere, Van'dan Muş'a gittim. 2 gün kalınca, dönmeye karar verdim. Karardan itibaren seferi miyim?

CEVAP

Evet.

Sual: İstanbul, New York gibi çok büyük şehirlerde şehrin bir ucundan diğerine 104 km den fazla mesafe varsa, şehrin içinde bir ucundan diğerine gidince seferi olunur mu?

CEVAP

Evet. Beylikdüzü'nden Avcılar'dan çıkıp İzmit'e gidilse, hemen hemen yollarda boş yer yok, sanki bir şehir gibi. Kilometreyi geçerse seferi olur. Ankara'ya kadar evler bitişik olsa, hepsi bir şehir olsa yine seferi olur.

Sual: Memuriyet sebebiyle bir yerde yıllarca kalmaya niyet edilse, orası vatan-ı asli olur mu?

CEVAP

Bir kimse, tahsil veya vazife için bir yerde yıllarca kalmaya ve sonra buradan çıkmaya niyet ederse, burası vatan-ı ikamet olur. Temelli yerleşseydi, burası vatan-ı asli olurdu.

Sual: Bursa'dan İzmir'e bir ay kalmak üzere giden bir kimse, İzmir'de bir gün kaldıktan sonra, dönmeye karar verse, mukimlikten çıkıp seferi olur mu?

CEVAP

İzmir'de kalmak kararını değiştirtinceye kadar mukimdir. Sonra seferi olarak geri döner. (Hindiyeye)

Sual: İşim gereği aşağı yukarı günde ortalama 400 km. yolculuk yapıyorum. Bu yolculuklar mesela; 200 km.lik bir noktaya gidiş ve dönüş şeklinde oluyor ve her

akşam yine evime geri dönüyorum, dolayısıyla gittiğim yerlerde hiç geceyi geçirmiyorum. Bu durumda namazları seferi olarak kılmam gerekir mi? Ayrıca yolculuğa bir gün gidip bir gün gitmediğimde de bu seferilik hali devam eder mi?

CEVAP

Evet gittiğiniz yerlerde ve yollarda hep seferi olursunuz. Eğer eviniz vatan-ı aslide değil de ikamet ettiğiniz yerde ise, kendi evinizde de hep seferi olursunuz.

Sual: Seferi olan kimse Cuma günü zuhr-i ahiri iki rekat mı dört rekat mı kılar?

CEVAP

İki rekat kılar.

Seferinin cemaatle namazı

Sual: Seferi olan cemaat, mukim olan imama uyması durumunda 4 rekatlı farz namazları nasıl kılar?

CEVAP

Dört rekat olarak kılarlar.

Sual: Seferi olan bir imama mukim biri uyarsa namazını kısa mı kılar yoksa uzun mu kılar?

CEVAP

Mukim namazını kısaltamaz. Kaç rekatsa öyle kılar. Mesela öğle namazı ise 4 rekata tamamlar.

Sual: Seferi imama uyan mukim, imam selam verdikten sonra secde-i sehvi icap eden bir şey yapsa, secde-i sehvi gerekir mi?

CEVAP

İmamla kılarırken, cemaattan biri, hata yaparsa secde-i sehvi yapmaz. İmam selam verdikten sonra kalan rekatları tamamlarken secde-i sehvi gerektiren bir şey yaparsa, o zaman secde-i sehvi yapar.

Sual: Misafir imama uyan mukim, ilk teşehhüdde salevatları okur mu?

CEVAP

Salevatları okumaz. Ettehiyyatü'yü yavaş okur.

Sual: Seferde de, cemaatle namaz kılmak sünnet mi?

CEVAP

Evet.

Sual: Tam İlmihal'in cemaatle namaz bahsinde, **(Misafir, dört rekatlı olan farzları eda ederken, mukime uyabilir. Mukim imama vakit içinde uyan misafirin namazı değişerek, imamın namazı gibi dört rekat olur. Fakat misafir kazayı iki rekat kılması gerektiğinden, mukim imama uyamaz.**

Çünkü, oturması ve okuması farz olan, nafîle olana uymuş olur) deniyor. Bunun izahı nasıldır?

CEVAP

Seferi olan kimse, öğle, ikindi ve yatsı namazını kılamayıp kazaya bırakınca, kazayı iki rekat kılması gerektiğinden, aynı namazı kaza eden mukim imama uyamaz. Çünkü, mukim imamın, ikinci rekatin sonunda oturması farz değildir. Seferi olanın ise, oturması farz olduğundan mukim imama uyamaz.

Seferi olan kimse, vakit namazlarında mukim imama uyabilir.

Seferi imam dört kılsa

Sual: Seferi imam, iki rekât kılması gereken farzı dört kılsa, kendisinin ve cemaatin namazı sahih olur mu?

CEVAP

Seferi olan imam, ikinci rekâta teşehhüdü okuduktan sonra, yanılıp üçüncü rekâta kalksa ve namazı dörde tamamlasa, imamın ve ona uyan seferilerin namazı sahih olur. Mukimlerin namazı sahih olmaz, çünkü imamın son iki rekâtı nafîle olur. Nafîle kılana, farz kılanlar uyamaz.

Seferi imam, ikinci rekâta teşehhüdü okuyup, üçüncü rekâta kalkınca, seferi olan cemaat kalkmayıp selam verse, namazları sahih olur. İmama uyup dört rekât kılan seferilerin namazlarıysa, mekruh olur. Mukimlerin namazı ise hiç sahih olmaz.

Sual: Misafir imam, namaza başlayınca, mukim olmaya niyet edip, 4 rekat kılsa, cemaatin de namazı sahih olur mu?

CEVAP

Evet, sahih olur. Mukim olan kimse, seferi olan imama uyarsa, imam yanılıp üçüncü rekata kalkıp dörde tamamlarsa, imamın namaz sahih olur, ona uyan cemaatin namazı sahih olmaz. Seferi bir kimse, seferi imam üçüncü rekata ayağa kalkınca selam verse, namazı sahih olur. Fakat bilerek dört rekat kılan seferilerin, namazı mekruh olur.

Maliki'yi taklit edenin seferiliği

Sual: Maliki mezhebini taklit eden bir hanefinin seferilik süresi ne kadar? Seferilik süresine vardığı ve ayrıldığı günler dahil mi olur?

CEVAP

Girdiği ve çıktığı günler hariç, 4 gün kalan mukim olur, 3 gün kalırsa seferi olur. Giriş çıkış günleri dahil 6 gün kalan mukim, 5 gün ve daha az kalan seferi olur. [Giriş çıkış günlerinde ölçü imsak vaktidir. Gidilen yere imsak vaktinden sonra girilirse, o gün sayılmaz, hariç tutulur. Çıkılan yerden imsak vaktinden sonra çıkılırsa o gün sayılmaz, hariç tutulur.]

Sual: Maliki mezhebini taklit eden biri, seferiliğe Hanefi'deki gibi mi uyacak yoksa Maliki mezhebindeki gibi mi?

CEVAP

Kilometre olarak Hanefi esas alınır, yani 104 kilometreden önce seferi olunmaz. Seferi olmak için gün olarak da Maliki esas alınır. Yani giriş çıkış hariç dört gün kalan mukim olur.

Sual: Maliki'yi taklit ediyorum. 3 günlüğüne bir yere gitmeye niyet etmiştim. Buraya geldikten sonra bir gün seferi olarak kıldım namazları, fakat birkaç gün daha kalmak zorunda kaldım. Seferiliğim bozuldu mu? Seferi olarak kıldığım namazlar sahih oldu mu?

CEVAP

Sahihi oldu. Maliki mezhebine göre, giriş ve çıkış günlerinden başka üç günden ziyade kalmaya niyet ettiği bir yere girince, yahut dört günden önce biteceğini sandığı işi için gittiği yerde onsekiz günden çok kalınca mukim olur. Daha az kalırsa seferi olur. Şafii'de de böyledir.

Sual: Maliki'yi taklit ediyorum. Beş gün kalmak üzere bir yere gidiyorum. Fakat beş gün kalacağıma niyet etmiyorum. Hep seferi miyim? Yahut ne kadar kalacağımı bilmiyorum, bu üç gün de olabilir beş veya daha fazla da olabilir. Ne yapmam lazım?

CEVAP

Maliki'de bir yerdeki işinin dört günden önce bitmeyeceğini bilirse, niyet etmese de, oraya girince mukim olur. Müddetini iyi bilmezse, onsekiz gün sonra mukim olur. Şafii'de de böyledir.

Sual: Maliki mezhebine göre, giriş ve çıkış günlerinden başka üç günden ziyade kalmaya niyet ettiği bir yere girince, yahut dört günden önce biteceğini sandığı işi için gittiği yerde onsekiz günden çok kalınca mukim olur ne demektir?

CEVAP

Mesela dört günden az kalırım diye İzmir'e gidiyorsunuz, işiniz çıkıyor, iki gün daha kalmanız gerekiyor, iki gün sonra bitmiyor, üç gün daha kalmak gerekiyor, böyle 2 veya 3 gün kalınca 18 güne kadar seferi olursunuz. Bu durumda Hanefi'de ise ömür boyu seferi olur.

Seferilikte iki namazı birleştirmek

Sual: Hanefi'de seferde iken, iki namazı birleştirmek caiz mi?

CEVAP

Hanefi'de seferde iken iki namazı birleştirmek asla caiz değildir. Ancak ihtiyaç ve zaruret olunca diğer üç mezhepten birini taklit ederek kılar. Seferde bir harac yani zorluk yoksa iki namazı birleştirmek haramdır.

Sual: Otobüs yolcuğunda namazların kaçmaması için birleştirmek caiz olur mu?

CEVAP

Evet.

Sual: Misafir, seferde Şafii veya Maliki'yi taklit ederek iki namazı cem edebilir mi?

CEVAP

Şafii veya Maliki'yi taklit ederek iki namazı takdim ve tehirle, yani öğle ile ikindiye öğle vaktinde veya ikindi vaktinde, akşam ile yatsıyı akşam veya yatsı vaktinde kılabilmek için bir ihtiyaç hasıl olması gerekir.

Gerek yolda ve gerekse seferde ihtiyaç hasıl olmadan takdim ve tehir ile namaz kılınmaz. Çünkü, kolay hükümleri toplamaya telfik denir ki, caiz olmaz.

Seferde trenle giden bir kimse, trende namazlarını ayakta kılamazsa, tren durduğu zaman takdim ve tehirle kılar.

Seferi olduğundan şüphe eden

Sual: Seferiliğe ait kâfi bilgiye sahip olmadığım için, bir yere gidince acaba seferi miyim, değil miyim diye karar veremiyorum. Namazları bu halde nasıl kılmam gerekir?

CEVAP

Seferi olduğundan şüphe eden, mukimdir. Namazlarını 4 rekat olarak kılması gerekir. Tahmininde yanılrsa bile kasten 4 kılmadığı için mazur sayılır. Fakat seferi değilken 2 kıalarsa, kıldığı namazları kaza etmesi gerekir. İhtiyatlı hareket etmelidir.

Sual: Seferiyim zannedip namazı kısalttım. Kazası gerekir mi?

CEVAP

Evet. Zan ile seferilik olmaz.

Sual: Kendi memleketinde seferiyim diye namazlarını seferi usule göre kılan kişi daha sonra seferi olmadığını öğrendiği zaman o namazlarını kaza edecek midir?

CEVAP

Evet edecektir.

Seferde kazaya kalan namaz

Sual: Seferde kazaya kalan namazı, mukimken, kaç rekat olarak kılmak lazımdır?

CEVAP

Seferde kazaya kalan öğle, ikindi ve yatsının farzları mukim iken de yine 2 rekat olarak kaza edilir. Sabah, akşam ve vitir aynen kaza edilir.

Sual: Seferde kazaya kalan vitrin kazası yine vacip midir?

CEVAP

Evet vaciptir.

Sual: Seferdeki kaza namazı adedi bilinmese, hepsi 4 kılınır mı?

CEVAP

Kasten olmadığı için dört kılmak caiz olur.

Sual: (Seferde kazaya kalan ilk öğle namazına) diye niyet ederek iki rekat namaz kılmak caiz mi?

CEVAP

Evet.

Sual: Mukimken kazaya kalan farzlar, seferde de dört rekat olarak mı kılınır?

CEVAP

Evet. Sabah, akşam ve vitir aynen kaza edilir.

Birkaç sual ve cevapları

Sual: Seferilik, yatsı namazını kerahet vaktine bırakmak için özür olur mu?

CEVAP

Evet, özür oluyor.

Sual: Kimse bulunmayan bir dağ başına veya ev bulunmayan bir adaya 15 günden fazla kalmak üzere kamp kuran kimse mukim sayılır mı?

CEVAP

Kamp ev sayıldığı için mukim olunur. Çadırsız kalınırsa misafir olur. Çünkü ev olmayan adada, çölde çadırsız kalan kimseler ise, mukim olmaz. (Redd-ül-muhtar)

Sual: Ankara'ya gitmek üzere yola çıktım. İzmit'e gelince öğle oldu. Öğle namazını iki rekat olarak kıldım. Namazdan çıkınca Ankara'ya gitmekten vazgeçtim. İzmit'teki işlerimi yaptım. İkinci vakti oldu. İki mi dört mü kılacağım da tereddüt ettim. Tereddüt edilen yerlerde dört kılınmasını bildirdiğiniz için dört kıldım. Kaç kılmam gerekirdi?

CEVAP

Seferi uzaklığa gitmeden, geri dönmeye niyet ettiğiniz için, o andan itibaren misafirlikten çıkıp mukim oldunuz. Mukim olduktan sonra da ikindiye dört kılmak gerekir. Öğleyi kılarken seferi olduğunuz için iki rekat kılmakla isabet etmişsiniz. (Halebi)

Sual: Seferi iken öğleyi ikindi vaktine tehir ettik. Gideceğimiz yere varınca mukim olduk. Vardığımızda İkinci vakti de hâlâ çıkmamışsa öğle ve ikindiye cem ederken dört mü yoksa iki mi kılarız?

CEVAP

Artık mukim olunca cem edilmez. Öğle kaza edilir. Kazaya bir özürle kaldığı için günah olmaz. İki rekat olarak kaza edilir. İkinci de dört rekat olarak kılınır.

Sual: Evlendiği yer demek (ilk geceyi geçirip gerdeğe girdiği yer mi) demektir?

CEVAP

Evet. Mesela İstanbul'da düğünü olan fakat İzmir'de gerdeğe giren birisi İzmir'de evlenmiş olur.

Sefere yalnız gitmek

Sual: S. Ebediyye'de, (Bir veya iki erkeğin sefere gitmesi mekruhtur. Üç erkeğin gitmesi mekruh olmaz. Dört erkeğin gitmesi ve içlerinden birini emîr [başkan] seçmeleri sünnettir) deniyor. Bir kişi, şehirlerarası otobüsle, trenle, uçakla, vapurla uzun yola gitse, tek başına mı gitmiş olur? Yani mekruh mu olur?

CEVAP

Hayır, mekruh olmaz, çünkü yanında birçok insan vardır.

Gece kalınan yer

Sual: Seferilik mesafesinde olan bir şehre gidip, geceleri bu şehirde kalsak, gündüzleriye çeşitli sebeplerle bu şehrin ilçe ve köylerine gidecek olsak, bu şehirde mukim mi oluruz, seferi mi oluruz?

CEVAP

Gece kalınan yere itibar edilir. Bu şehirde 15 günden az kalmak niyetiyle gitmişsek seferi oluruz, 15 günden çok kalmak niyetiyle gitmişsek mukim oluruz. Gündüzleri bir yerlere gidip gelmek, mukim veya seferi olmayı etkilemez.

Kaynaklar:

Tam İlmihal Seadet-i Ebediyye, dinimizislam.com sitesi.